

«ТҰРАН-АСТАНА» УНИВЕРСИТЕТІ

БЕКІТІЛГЕН
«Тұран-Астана» университеті
Академиялық Кеңестің шешімімен
«23» қазан 2024 ж. № 3 хаттама

КЕШЕНДІК ЕМТИХАН БАҒДАРЛАМАСЫ

6B11101 «Туризм» білім беру бағдарламасы

Астана - 2024

Бағдарлама «Тұран-Астана» университеті «Дизайн, сервис және туризм» кафедрасымен құрастырылған

Бағдарлама «Дизайн, сервис және туризм» кафедрасының отырысында талқыланған
«4» қазан 2024 ж. № 2 хаттама

«Дизайн, сервис және туризм» кафедрасының меңгерушісі
_____ Кабашева Н.В..

1. Кешенді емтихан мақсаты

Аталмыш мемлекеттік емтихан бағдарламасы 6B11101 "Туризм" білім беру бағдарламасы бойынша ҚР БҒМ 2018 жылғы 31 қазандағы №604 (өзгерістермен толықтырулар хаттама №1 от 28.09.2019); бұйрығымен бекітілген. Қазақстан Республикасының Мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандартына; "Тұран-Астана" Университетінің академиялық саясатына негізделген. Ректордың 2019 жылғы 05 наурыздағы №128-УП бұйрығымен бекітілген,

Кешенді емтихандардың мақсаты түлектердің дайындық деңгейінің МЖМБС талаптарына сәйкестігін анықтау болып табылады. Бұл ретте 6B11101 "Туризм" білім беру бағдарламасына сәйкес түлектің теориялық білімі де, практикалық дағдылары да тексеріледі.

2. Кешенді емтихан өткізу регламенті

Қорытынды аттестаттау бір кешендік емтихан түрінде өткізіледі:

- Туризм менеджменті;
- Эскурсиятану;
- Туризмнің белсенді түрлерінің техникасы мен тактикасы;
- Қонақ үй шаруашылығы.

Қорытынды аттестаттау академиялық күнтізбеге сәйкес өткізіледі. Емтиханға оқудың толық курсын аяқтаған (кемінде 240 кредит игерілді) және оқу жоспарында көзделген барлық алдыңғы аттестаттау сынақтарынан табысты өткен адамдар жіберіледі.

Кешенді емтиханды қабылдауды аттестаттау комиссиясы (АК) жүзеге асырады. АК төрағасы мен комиссияның бес құрамын "Тұран-Астана" университетінің ректоры бекітеді.

Кешенді емтиханның бағдарламасы студенттердің назарына емтиханның болжамды күніне дейін кемінде бір ай бұрын жеткізіледі.

АК студентінің жауаптарын талқылауды және түпкілікті бағалауды жабық отырыста, қорытынды бағаны – балдық-рейтингтік мәнде (кесте) анықтай отырып жүргізеді.

Екі кешенді емтиханның нәтижелері АК жабық отырысынан кейін бірден студентке жеткізіледі. Кешенді емтиханда "қанағаттанарлықсыз" деген баға алған студенттің ағымдағы оқу жылында қайта тапсыруға құқығы жоқ.

3. Студенттердің білімін бағалау критерийлері мен көрсеткіштері

№	Әріптікжүйедегібағалау	Баллардыңсандықбағаламасы	%-дықмазмұны	Дәстүрліжүйебойыншабағалау	Бағалау критерийлерінің көрсеткіштері
1	2	3	4	5	6
1	A	4,0	95-100	Өте жақсы	1. Толық, дұрыс, қазіргі теорияны ескере отырып, материалды ұсынады; 2. Қосымша білімді көрсетеді; 3. Теориялық білім тәжірибемен байланысты; 4. Терминологияны еркін меңгерген; 5. Себеп-салдарлық байланыстарды белгілейді;
1	A	4,0	95-100	Өте жақсы	6. Болжам жасай алады; 7. Қосымша сұрақтарға сенімді жауап

2	A-	3,67	90-94		береді. 1. Қазіргі теорияны ескере отырып, материалды дұрыс ұсынады; 2. Толық жауап береді, өз бетінше қорытынды жасайды және жалпылайды; 3. Терминологияны жақсы біледі; 4. Себеп-салдарлық байланыстарды белгілейді; 5. Қосымша сұрақтарға толық жауап береді.
3	B+	3,33	85-89	жақсы	1. Материалды жақсы көрсетеді; 2. Толық жауап береді, өз бетінше қорытынды жасайды және жалпылайды; 3. Терминологияны меңгерген; 4. Меңгерген логикасы; 5. Қосымша сұрақтарға жауап береді.
4	B	3,0	80-84		1. Негізгі материалды біледі; 2. Мысалдардың негізді түрде келтіреді; 3. Жалпылау мен қорытынды жасайды; 4. Терминологияда, баяндау логикасында дәлсіздіктерге жол береді; 5. Қосымша сұрақтарға жауап береді.
5	B-	2,67	75-79		1. Негізгі материалды біледі, бірақ қисынсыз жауап береді; 2. Терминдерді пайдалану кезінде дәлсіздіктерге жол береді; 3. Қосымша сұрақтарға жауап беру кезінде қателіктер жібереді.
6	C+	2,33	70-74		1. Тек теориялық білім негіздері бар; 2. Қорытынды мен жалпылау жасай алмайды; 3. Терминологияны пайдаланбайды; 4. Қосымша және нақтылайтын сұрақтарға жауап береді.
7	C	2,0	65-69		1. Негізгі материал туралы толық білімі жоқ; 2. Логикаға ие емес; 3. Жауап үзінді болып табылады; 4. Қосымша сұрақтарға толық жауап бермейді.

8	C-	1,67	60-64		1. Негізгі материал туралы толық білімі жоқ; 2. Дәлсіздіктерге жол береді, қорытынды, жалпылау жасай алмайды; 3. Логикаға ие емес; 4. Қосымша сұрақтарға жауап беру кезінде қателіктер жібереді.
9	D+	1,33	55-59	Қанағаттанарлық	1. Материалдың маңызды бөлігін білмейді; 2. Материал дана шарбағдарланған; 3. Сұраққа жауап беру қисыны жоқ; 4. Қосымша сұрақтарға жауап беру қиын.
10	D	1,0	50-54		1. Маңызды дәлсіздіктерді ескере отырып, теорияның негіздерін білу және түсіну, түсінуді төмендететін кейбір Үстірт, бірақ мұғалімнің жетекші сұрақтарын қолдана отырып, дұрыс шешім қабылдауға қабілеттілік.
11	F	0	0-49	қанағаттанарлықсыз	1. Үзінді білім, мағынасын түсінбестен оларды ұсыну; 2. Комиссия мүшелерінің қосымша сұрақтары теорияның ресми түрде жатталған ережелерін ойлауды қиындатады.

4. Кешенді емтихандардың мазмұны

Емтихан сұрақтарының тақырыбы циклдардың оқу бағдарламаларының таңдалған бөлімдеріне сәйкес келеді (ДП/ПП 6В11101 - Туризм мамандығы).

ДП- Туризм менеджменті, Экскурсиятану

ПП-Туризмнің белсенді түрлерінің техникасы мен тактикасы, Қонақ үй шаруашылығы

5. Бірінші кешенді емтиханға шығарылатын пәндер бөлімдерінің мазмұны

5.1 ТУРИЗМ МЕНЕДЖМЕНТІ

5.1.1 Туризм басқару объектісі ретінде

Туризмнің негізгі түсініктері мен басқару категориялары. Менеджментті дамытудың негізгі кезеңдері. Басқару объектісі ретінде туризмнің ерекшеліктері.

5.1.2 Туризмді басқару жүйесі.

Туризмді басқару жүйесі. Туристік аймақтар, жүйелер мен кәсіпорындар. Туризмді басқару құрылымы.

5.1.3 Туризм менеджменті принциптері

Басқару функцияларының мәні мен өзара байланысы. Менеджменттің негізгі функцияларының сипаттамасы. Менеджмент принциптері.

5.1.4 Менеджмент әдістері

Менеджмент әдістерінің түсінігі және жіктелуі. Басқарудың ұйымдастырушылық-әкімшілік әдістері. Басқарудың экономикалық әдістері. Басқарудың әлеуметтік-психологиялық әдістері. Өзін-өзі басқару.

5.1.5 Туристік фирманы басқару стилі

Көшбасшылық стильдерінің түсінігі мен сипаттамасы. Басқару торы. Басқару элементтері (мінез-құлық факторлары).

5.1.6 Менеджердің тұлғасы, күші және беделі.

Менеджерге қойылатын талаптар. Билік және жеке ықпал. Менеджердің беделі.

5.1.7 Басқару шешімдері

Басқару шешімдерінің мазмұны мен түрлері. Шешім қабылдау процесі. Шешім қабылдау әдістері. Жеке шешім қабылдау стильдері. Басқарушылық шешімдер тиімділігінің шарттары. Шешімдердің орындалуын ұйымдастыру және бақылау.

5.1.8 Туристік фирманың персоналын басқару

Туристік фирманы басқарудың тиімділігін қамтамасыз етудегі жетекші кадрлардың рөлі. Туристік фирманың адами ресурстар бөлімі. Қызметкерлердің қажеттілігін жоспарлау. Қызметкерлерді іріктеу. Бағалау және жұмысқа қабылдау. Қызметкерлердің қозғалысы және кәсіби дамуы.

5.1.9 Туризмдегі еңбек процестерін басқару

Туризмдегі басқарушылық еңбектің мазмұны мен ерекшеліктері. Еңбекті ұтымды ұйымдастырудың негізгі бағыттары. Бәсекелестік арқылы еңбек процестерін басқару. Басқарушылық еңбек мәдениеті.

5.1.10 Қарым-қатынас өнері

Іскерлік қарым-қатынастың маңызы. Қарым-қатынас формалары. Ұйымдастыру қарым-қатынас. Іскерлік қарым-қатынасты қорытындылау.

5.1.11 Іскерлік кеңестер мен келіссөздер өткізуді ұйымдастыру

Іскерлік кеңес. Іскерлік келіссөздер.

5.1.12 Жанжалдар мен стрессті басқару

Жанжалдың табиғаты. Жанжалдардың түрлері. Жанжалдардың себептері. Жанжалдарды шешу әдістері. Стресстің табиғаты мен себебі.

5.1.13 Туризм менеджментінің тиімділігі

Туризм менеджментінің тиімділігі туралы түсінік. Туризм менеджментінің экономикалық тиімділігі. Туризм менеджментінің әлеуметтік тиімділігі.

Ұсынылатын әдебиеттер

Негізгі әдебиеттер

1. Мескон и др. Основы менеджмента. Под ред. Кубаева К.Е. Теория и практика управления.

2. Веснин В.Р. Менеджмент: Учебник.

- 3.Балдин К.В. Информационные технологии в менеджменте: учебник [Текст] : учебная/ К.В. Балдин.- Москва : Академия, 2012.- 288 с.- (Высшее профессиональное образование).
- 4.Горфинкель В.Я. Инновационный менеджмент: учебник [Текст] : учебная/ В.Я. Горфинкель, А.И. Базилевич, Л.В. Бобков; под ред. В.Я. Горфинкеля, Т.Г. Попадюк.- 3-е изд., перераб. и доп.- Москва : Вузовский учебник: Инфра-М, 2011.- 464 с.
- 6.Малюк В.И. Менеджмент: [Текст] : учебная : деловые ситуации, практические задания, курсовое проектирование/ В.И. Малюк, 2009. 9 шт

Қосымша әдебиеттер

- 1.Малюк В.И. Менеджмент: [Текст] : учебная : деловые ситуации, практические задания, курсовое проектирование/ В.И. Малюк, 2009. 9 шт
- 2.Даулетова А.М. Менеджмент и маркетинг: учебное пособие [Текст] : учебная/ А.М. Даулетова, Г.Н. Накипова.- КАРАГАНДА : Карагандинский экон. ун-т Казпотребсоюза, 2008.- 160 с.
- 3.Сураганова С.К. Туризм менеджменті: оқулық [Мітіні] : оқулық/ С.К. Сураганова, Б.О. Сабатаева.- Астана : Астана полиграфия, 2012.- 256 б.
- 4.Чудновский А.д. Управление индустрией туризма: электронный учебник [Электронный ресурс] : электронный диск/ А.д. Чудновский, М.А. Жукова, В.С. Сенин.- Москва :Кнорус, 2009.
- 5.Сураганова С.К. Основы предпринимательской деятельности в туризме: уч. пособие [Текст] : учебная/ С.К. Сураганова, Г.И. Ешенкулова.- Астана :Елорда, 2007.- 116 с.

5.2.ЭКСКУРСИЯТАНУ

5.2.1. Экскурсияның функциялары мен белгілері. Экскурсия мазмұнын сипатын ашатын, экскурсияның негізгі белгілері ретінде. Экскурсияның қызметі экскурсанттарға тәрбие және білім беру.

5.2.2. Экскурсия құрылымы. Экскурсия кіріспесі, оның құрылымы, ұйымдастырушылық және ақпараттық бөлімі. Экскурсияның негізгі бөлімі, тақырыпшалар және олардан құралған сұрақтар: экскурсия қорытындысы және мазмұны.

5.2.3. Экскурсия классификациясы. Классификацияның негізгі ұстанымы. Мазмұны бойынша: шолу (көп жоспарлы), тақырыптық. Қатысушылардың саны мен құрамына байланысты. Өткізу формасына байланысты. Тақырыптық экскурсиялардың бөлінуі тарихи, табиғаттану, әдеби, архитектуралық, өндірістік-экономикалық, діни. Ішкі тақырыптық экскурсиялардың үдемелігін анықтау, оларға сипаттама. Тақырыптық экскурсиялардың дамуы, өлкенің экскурсиялық мүмкіншілігіне тәуелділігі, экскурсиялық объекті және олардың сипаттамасы, экскурсиялық қызметтің тұтынушылық сұранысы.

5.2.4. Экскурсиядағы көрсету. Экскурсиядағы көрсетудің көрнекілік ұстанымы үдерісін жүзеге асыруы ретінде. Көрсету мақсаты. Көрсету шарасы үшін. Көрсету түрлері. Экскурсиядағы көрсету ерекшеліктері, оның белсенділігі, логикалық реттілігі, басты маңыздылығы, сюжеттілігі, қарама-қайшылығы. Озара шарттастық, экскурсиядағы көрсету мен әңгімелеудің арақатынасы және ерекшеліктері.

5.2.5. Экскурсиядағы әңгімелеу. Әңгімелеуге қойылатын талаптар және оның міндеттері. Көру бейнесін әңгімелеудегі сөздің ауысуы. Экскурсия барысындағы әңгімелеудің ерекшелігі: көрсетуге байланысты, көрсетуге тәуелділік. Әңгімелеуде көрсету дәлелдерін қолдану, әңгімелеу орындылығы және нақтылығы, оның бекітетін сипаты. Экскурсоводтың сөйлеуі, оның сипаты және жылдамдығы. Тілді бейнелеу амалында қолдану. Тілді күшейту әдісі. Экскурсоводтың тілдік мәдениеті.

5.2.6. Экскурсияны дайындау әдістемесі. Экскурсияны дайындаудың кезеңдері олардың бірізділігі және өзара байланысты. Экскурсия бойынша алдын-ала және тікелей жұмыстарды ұйымдастыру. Экскурсияның мақсатын, тақырыбын және тақырыпшаларын анықтау. Экскурсия тақырыптары бойынша мәліметтерді танып білу және жинақтау: әдебиет, архивтік, статистикалық, мұражай көздері, оқиғалардың куәгерлері, компьютерлік энциклопедиялар, мультимедиялық базалар мамандардың кеңесі. Экскурсиялық объектілерді таңдау, олардың классификациясы. Экскурсиялық объектілерді оқып білу, экскурсиялық объектілердің карточкасын құрастыру.

Экскурсия маршрутын құрастыру. Маршрутты айналып өту (аралап шығу). Қозғалыс трассасын анықтау, экскурсиялық көрсету орындарын таңдау. Маршруттың хронометражы. Экскурсиялық көрсету орнын таңдау және автотранспорт аядамасы. Экскурсиялық маршрут схемасын құрастыру.

Экскурсовод портфелін жинақтау: қосымша көрнекіліктерді даярлау экскурсия тақырыбы бойынша аудио және видео материалдар.

Экскурсияның технологиялық картасын құрастыру. Экскурсияның негізгі методологиялық құжаты- технологиялық картаның құрылымы және өңделуі.

Экскурсия мәтінін құрастыру. Экскурсияның бақылау және жекелеген мәтініне қойылатын талаптар. Материалдың жалпы және локальды арақатынасы. Экскурсия объектісі мен тақырыпшалары арқылы экскурсия тақырыбын ашу. Экскурсия тақырыпшаларының логикалық өзара байланысы.

Экскурсияның технологиялық картасы мен мәтініне қорытынды жасау.

Экскурсияны қабылдау және бекіту.

5.2.7. Экскурсияны өткізу әдістемесі. Экскурсияны өткізу әдістемесінің мақсаты мен міндеттері.

Экскурсияны көрсетудің негізгі методологиялық тәсілдері. Алдын ала қарап шығу, оның сипаттамасы. Экскурсиялық саралаудың түрлері: архитектуралық, тарихи, табиғаттану, өндірістік-экономикалық. Мемориалдық тақталарды көрсету, көзбен салыстыру, оқиғаны локализациялау тәсілдері туралы түсінік.

Экскурсияны әңгімелеудің методологиялық тәсілдері: сипаттама, сипаттау, түсіндіру, комментарий жасау, репортаж, экскурсиялық анықтама. Экскурсиядағы әдебиеттерді монтаждау. Дәйектеу тәсілдері, олардың көлемі, реттілігін қолдану.

Экскурсанттардың танымдылық іс-әрекеттерін белсендірудің әдістемелік тәсілдері: әңгімелесу, тапсырма беру, зарттеу элементтері. Экскурсанттардың өзіндік тұжырым жасау мен байланысының қорытындысы.

5.2.8. Экскурсиялық қызмет көрсетудегі дифференциалды әрекет ету. Дифференциалдық қызмет көрсетудің мәні. Экскурсанттарды топтастырудың түрлері. Әдеттегі экскурсияларға қатысатын оқу турбазаларда, санаторияларда, демалыс үйлерінде демалушылар үшін әртүрлі топтағы экскурсияны өткізудің ерекшеліктері. Балаларға арналған экскурсиялар, туристер, білім саласының арнайы мамандары үшін өткізілетін экскурсиялар.

5.2.9. ҚР «Туристік-рекреациялық қызмет көрсету ГОСТа талаптары. «Экскурсия» қызмет жобылау. «Экскурсия» қызметін жобалау қызметінің нәтижесі болып табылатын технологиялық құжаттар.

5.2.10. Экскурсияны өткізудің техникасы. Экскурсияны өткізу техникасының ұғымы, олардың мақсаты мен міндеті. Экскурсияны өткізу техникасына қойылатын талаптар. Ұйымдастырушылық нұсқау, экскурсоводты топпен таныстыру. Экскурсанттардың автобустан шығуы. Топты объект бойынша тұрғызу. Экскурсиятардың қозғалуы және жүру қарқыны. Экскурсия уақытын сақтау. Сұрақтарға жауап. Экскурсоводтың әртүрлі қимылдарды пайдалануы- көрнекті, нұсқаушылық, реконструкциялық, экскурсиялық

объектілерді көрсетудегі символдар. Экскурсиялық ритуалдарды сақтау. Экскурсиялық маршруттардағы техникалық қауіпсіздік.

5.2.11. Экскурсоводтың кәсіби шеберлігі. Экскурсоводтың қызметінің міндеті мен құқығы. Экскурсоводтың жеке басына қойлайтын талаптар. Экскурсоводтың кәсіби білімі мен біліктігі. Экскурсоводтың кәсіби шеберлігін жоғарғатудың жолдары. Экскурсовод жұмысына бақылау жасау. Экскурсовод басшы және тәрбиеші ретінде. Экскурсовод этикасы.

5.2.12. Экскурсияны өткізуде және даярлаудағы әртүрлі пәндерді қолдану. Экскурсияның психологиялық аспектілері. Экскурсиялық іс-әрекетте психология элементтерінің қолдану. Аудитория назарын аударуды ұйымдастырудың ерекшеліктері. Экскурсияны өткізу барысындағы көңіл аударуды есепке алу. Экскурсанттардың әртүрлі контингентімен жұмыс жасау ерекшелігі.

Экскурсия педагогикалық үдеріс ретінде. Экскурсия педагогикалық әдіс. Экскурсия білім алу үдерісі. Экскурсиядағы қабылдау сезімі. Экскурсиядағы көзге елестетудің рөлі. Көзге елестетудің жеке және жалпы, нақты абстрактілік түрлері. Экскурсияның идеялық-тәрбиелік және білім беру функциялары.

5.2.13. Экскурсия ісіндегі әдістемелік жұмысты ұйымдастыру. Экскурсиялық мекеменің әдістемелік жұмысының құрлымы. Әдістемелік бөлім, әдістемелік кабинет, әдістемелік кеңес, экскурсоводтың әдістемелік секциясы, шығарышылық топ, әртүрлі категориялардағы тұрғындармен жұмыс істейтін экскурсоводтар топтары. Әдістемелік секциядағы экскурсоводтың жұмысы. Экскурсоводтың жеке жоспары.

5.2.14. Архитектуралық-қала құрлысы тақырыбы бойынша экскурсияларды өткізу ерекшеліктері. Архитектуралық объектілерде кездесетін негізгі ұғымдар мен терминологиялар, оларды экскурсияда қолдану. Архитектуралық-қала құрлысы экскурсиясының классификациясы.

Көрсету мен әңгімелеудің ерекшеліктері. Аталған экскурсияларды жүргізудің әдістемелері. Архитектуралық және өнертану экскурсияларының эстетикалық идеяларды қалыптастырудағы маңызы.

5.2.15. Табиғаттану экскурсиялардың өткізудің ерекшеліктері. Табиғаттану экскурсияларының классификациясы. Материалистік көзқарасты патриотизмді қалыптастыру. Табиғатты қорғау қозғарасын тәрбиелеу. Табиғи объектілерінің мысалдары арқылы табиғат қорғауды насихаттау. Табиғаттану экскурсияларының мазмұны, көрсету мен сипаттау ерекшеліктері.

5.2.16. Тарихи және әдеби экскурсияларды өткізудің ерекшеліктері.

Тарихи экскурсиялардың мақсатары мен міндеттері. Тарихи және әдеби экскурсияларын жүргізу әдістері, көрсету мен сипаттау ерекшеліктері. Әдеби экскурсиялардың мақсаттары мен міндеттері. Тарихи және әдеби экскурсиядағы музейдік экспозициялардың орны. Әдеби экскурсияларды жүргізгенде экскурсоводтың сөз шеберлігіне қойлайтын талаптар.

5.2.17. Этнографиялық экскурсияларды өткізу ерекшеліктері. Этнографиялық экскурсияларды өткізудің міндеті мен мақсаты. Көрсету мен әңгімелеудің ерекшеліктері. Этнографиялық экскурсияның ерекше тәсілдерді. Этнографиялық экскурсияның объектілері. Экскурсияларға дәстүрлі материалды іріктеп алу. Қазақстанның тұрғындарының ұлттық ерекшеліктерін білу.

Ұсынылатын әдебиеттер

Негізгі әдебиеттер

1. Емельянов Б.В. Экскурсоведение.-М.:Советский спорт, 2010.-214 с.
2. Лютерович О.Г., Ягофаров Г.Ф.. Экскурсионная деятельность в РК. – Алматы: Изд «Servicepress», 2013.-281
3. Курило Л.В., Е.В. Смирнов Основы экскурсионной деятельности. –М.: Советский спорт 2012.-206 с.
4. И.С. Барчуков, Ю.Б. Башин Экскурсионная деятельность в индустрии гостеприимства – М.:ИНФА – М.2011
5. Матюхина Ю.Л., Мигунова Е.Ю. Экскурсионная деятельность – М.: Альфа – 2011-202 с.

Қосымша әдебиеттер

1. Скобельцина А.С., Шарухин А.П. Технология и организация экскурсионных услуг – М.: «Академия2 2010
2. Хуусконен Н.М., Глушанок Т.М. Практика экскурсионной деятельности. С – ПТ : изд. «Невский фонд», 2008
3. Гецевич Н.А. Основы экскурсоведения. Минск, 1988.
4. Кулаев К.В. Экскурсионная деятельность: теоритические и методологические основы.-М., 2004.-С.25.
5. Савина Н.В., Горбылева З.М. Экскурсоведение. – Минск.: Изд-во БГЭУ, 2004 - 333 с.
6. Муналбаева У.Д. Музейная педагогика. – Алматы, 2013.-527 с.
7. Лютерович О.Г. Педагогические условия подготовки будущих экскурсоводов в ВУЗах: ... канд. пед. наук. – Алматы, 2010. – 152 с.
8. Барчуков И.С. Методы научных исследований в туризме. – М.: Изд-во «Академия», 2008.-220
9. Юхиевич М.Ю. Я поведу тебя в музей.- М., 2008.-223 с.
10. Саидов А.А. Научно-педагогические основы подготовки менеджеров туризма. Алматы, 2000
11. Долженко Г.П. Экскурсионное дело.-М., 2007.-301 с.

5.3 ТУРИЗМНІҢ БЕЛСЕНДІ ТҮРЛЕРІНІҢ ТЕХНИКАСЫ МЕН ТАКТИКАСЫ

5.3.1 Туризмнің белсенді түрлерінің техникасы мен тактикасының негізгі ұғымдары. Курстың объектісі, мақсаты мен міндеттері, оның теориялық және практикалық маңызы. Курстың туристік дайындық жүйесіндегі орны. Әдебиеттерді шолу. Қазақстан Республикасы аумағында туристік спорттық жорықтарды өткізу ережелері. Қазақстан мен шетелдерінде табиғи кедергілер мен туристік маршруттарды жіктеу қағидалары. «Туристік саяхат техникасы» мен «Туристік саяхат тактикасы» ұғымдарының сипаттамасы, олардың өзара байланысы. Маршрут жолын, қозғалыс графигін, табиғи кедергілерден өту тактикалық схемалар мен техникалық әдістерді таңдаудың ең басты критеріі – туристік саяхаттың қауіпсіздігі.

5.3.2 Отандық және шет елдік белсенді туризм саяхатының классификациясы.

Жорықтың мақсаты мен міндеттерін анықтау: спорттық, рекреациялық, оқу. Жаңа ауданды зерттеу және игеру, көрнекті жерлерді ашу. Эталондық маршруттар. Маршрут құрастырудың тактикалық схемалары: сызықты, сақиналық, аралас, олардың мүмкіндіктері, артықшылықтары мен кемшіліктері. Жорық өтетін ауданды алдын ала зерттеу. Маңызды учаскелерді бағалау: шығу тегінің уақыттық факторы, қозғалыс жолы, қауыпсіздік шаралары, топтың физикалық және техникалық деңгейі.

5.3.3 Содержание и методика составления тактических разработок в активных видах туризма.

Туризмнің белсенді түрлеріндегі маршруттың тактикалық әзірленуінің жалпы сипаттамасы. Коммерциялық белсенді туристік турдың тактикалық әзірленуінің маңызы. Маршрутты дұрыс таңдау. Саяхат ауданының (оның ішінде табиғи кедергілердің) физикалық-географиялық сипаттамасы. Маршрутты картографиялау, қосымша және апаттық нұсқалар. Маршруттардың тактикалық схемалары: сызықтық, айналмалы, құрамалы схемалар.

Саяхатты қамтамасыз ету. Белсенді туристік саяхаттың материалдық-техникалық, ақпараттық, құжаттық, кадрлік, қаржылық қамтамасыздандырылуы. Коммерциялық турлардың туристер тобы мен қызмет көрсету бригадасының үйлесімділігі.

5.3.4 Белсенді туристік саяхаттардағы тамақтандыру.

Тамақтандыру қағидалары. Оңтайлы тамақтанудың маңызы және ғылыми негіздері. Физикалық ауыртпалық кезіндегі күш-қуат шығындары. Белсенді туристік саяхаттардағы тамақтандыру. Азық-түлік тізімі, олардың құндылығы. Тамақтану ережелері, су-тұз режимы. Ыстық тамақ қажеттілігі. Азық-түлікті саяхатқа әзірлеу, тыстау тасымалдау және есептеу қағидалары. Тәулік рационының құрамы. Циклдық ас мәзірі. Туристердің тамақтану рационына кіретін негізгі тағамдардың калориялық құндылығы мен химиялық құрамы. Алдын ала әзірленген азық-түліктерді пайдалану. Саяхат жағдайында тамақ пісіру жабдықтары. Тауда тамақтану ерекшеліктері. Тәулік рационына кіретін тамақтың салмағы. Коммерциялық турлардағы тамақтандыру ерекшеліктері.

5.3.5 Туристің дене шынықтыру ерекшеліктері. Физикалық дайындығына қойылатын талаптар. Белсенді туристік саяхаттарға дайындалу кезіндегі физикалық дене шынықтыру маңызы. Туристердің дене шынықтыруының мақсаты, қағидалары, әдістері мен құралдары. Жалпы және арнайы дене шынықтыру. Туристік күш, төзімділік, тепе-теңдік сияқты негізгі физикалық қасиеттерін тәрбиелеу. Жаттығулар циклдерін жоспарлау. Дене шынықтырудың туристік шеберлік дәрежесін арттырудағы маңызы.

Белсенді коммерциялық турларға қатысушылар мен оларға қызмет көрсетушілердің дене шынығу деңгейіне қойылатын жалпы талаптар. Туристік нормативтер мен бағалау тестілері. Туристік көпсайыс бойынша жарыстарға қатысу – жорық алдындағы дайындықтың маңызды кезеңі. Белсенді туристік саяхаттар – ағзаны сауықтыру құралы. Жорықтағы физикалық ауыртпалықтарды дұрыс жоспарлау.

5.3.6 Туристік құрал-жабдықтар. Туристік құрал-жабдықтар топтары. Туристік құрал-жабдықтарына қойылатын талаптар. Туристік құрал-жабдықтардың туризм түрлері бойынша ерекшеліктері. Әртүрлі қиындық дәрежедегі спорттық жорықтарға арналған туристік құрал-жабдықтар тізімін құрастыру. Сақтандыру жабдықтары. Арқан түрлері және туристік баулар. Жеке құрал-жабдықтар. Құрал-жабдықтардың салмағы. Жеңіл туристік жорыққа арналған жеке құрал-жабдықтар тізімінің үлгісі. Жеке құрал-жабдықтар тізімін әзірлеу кезінде туризм түрін ескеру.

Топтық құрал-жабдықтар. Топтық құрал-жабдықтар тізімінің үлгісі, жалпы сипаттамалар, қойылатын талаптар. Туризм түріне, саяхат мақсатына, маусымға, топ құрамына т.б. ерекшеліктерге байланысты топтық құрал-жабдықтарды таңдап алу. Туристік құрал-жабдықтардың қазіргі түрлері, Қазақстан туристік нарығының тенденциялары және толтырылу перспективалары. Арнайы туристік құрал-жабдықтар. Құрал-жабдықтарды саяхатқа даярлау, тексеру, қиыстырып келтіру, түзеу. Жөндеу, күтім жасау және сақтау. Жөндеу саймандарын даярлау. Маршрутта тасымалдау. Туристік құрал-жабдықтарды пайдалану қауіпсіздігі.

5.3.7 Белсенді туризмдегі қауіпсіздік.

Маршруттың қауіпсіздігін қамтамасыз ету қағидалары. «Туризмдегі қауіпсіздік» ұғымы. Туризм түрі мен маршруттың қиындық категориясына байланысты жаралану мен жазатайым оқиғалардың себептері. Белсенді туристік саяхаттардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету жүйесі.

Бұқаралық туристік іс-шараларды өткізген кезде бақылау-құтқару жасағын (БҚЖ) қалыптастыру (функциялары, апатты оқиғаларды алдын алу, материалдық-техникалық жабдықтау, іздестіру-құтқару жұмыстарын жүргізу).

Жорық кезінде қауіпсіздікті қамтамасыз ету. Күрделі жер бедерінде сақтандыру және өзін-өзі сақтандыру – қауіпсіздіктің кепілі.

5.3.8 Жорықтың медициналық қамтамасыздануы.

Медициналық қамтамасыздануға қойылатын талаптар. Жорық алдындағы дәрігерлік бақылау. Жиі болатын жарақаттар мен ауру-сырқаттарды алдын алу. Туризмнің белсенді түрлерімен айналысуға қойылатын шектеулер. Профилактикалық егулер. Дене шынықтыру. Жорық кезінде жұмыс қабілетін ойдағыдай деңгейде сақтап қалу мақсатындағы тактикалық жоспарлаудың маңызы. Киімге, аяқ киіміне, құрал-жабдықтарға қойылатын гигиеналық талаптар. Туристің өз басының гигиенасы.

Дәрі-дәрмек қобдишасы, оның құрамы, маршрут ерекшеліктеріне орай оны даярлау. Дәрі-дәрмектерді тыстау және тасымалдау. Жеке дәрі-дәрмек қобдишасы.

Жорық жағдайында алғашқы медициналық жәрдем беру ерекшеліктері. Жарақаттар мен ауру-сырқаттардың диагностикасы. Жәрдем беру үшін қол астындағы құралдарды пайдалану. Табиғи дәрі-дәрмектер. Зақымданған адамды тасымалдау.

5.3.9 Треккингтер мен 1-2-категориялық жорықтарды ұйымдастыру. Треккингтермен 1-2 категориялық тау жорықтары. «Тау туризмі» ұғымы. Қазақстан таулы аймақтарына қысқаша шолу. 1-2- категориялық эталондық тау саяхаттары.

Жер бедерінің әралуан формаларында жүру техникасы. Тау саяхаттары техникасының негіздері: шөпті беткейлерде, шөгінділер, қар, фирн, мұз үстімен жүру; таудағы су кедергілерінен өту техникасы.

5.3.10 Судағы саяхаттарды ұйымдастыру және өткізу ерекшеліктері. «Су туризмі» ұғымы. Қазақстан су туризмі аудандарына қысқаша шолу. 1-2- категориялық эталондық судағы саяхаттары.

Су туризмінде кездесетін табиғи кедергілер. Жүзу құралдарының түрлері және конструктивтік ерекшеліктері. Жүзу құралдарымен жүзу және оларды пайдалану техникасының негіздері. Су жорығын ұйымдастыру, судағы саяхаттар тактикасының негіздері.

5.3.11 1-2 категориялы жаяу, шаңғы және велосаяхаттарды ұйымдастыру ерекшеліктері. 1-2 категориялы жаяу, шаңғы және велосаяхаттарды ұйымдастыру мәселелері. «Жаяу туризм», «шаңғы туризмі», «велотуризм» ұғымдарының сипаттамасы. Қазақстан аумағындағы 1-2 категориялы жаяу, шаңғы және велосаяхаттар өтетін аудандарына қысқаша шолу. Саяхаттардың эталондық маршруттары. Құрал-жабдықтарға қойылатын арнайы талаптар.

1-2 категориялы жаяу, шаңғы және велосаяхаттарды ұйымдастыру: техникасы мен тактикасы. Жаяу саяхаттар техникасының элементтері және тактикасының ерекшеліктері. Жол бойымен, соқпақпен, адыр-бұдыр жермен жүру. Шаңғы жорықтарындағы табиғи кедергілер және олардан өту техникасы. 1-2 категориялы шаңғы жорықтарының тактикасы. Веложорықтардағы табиғи кедергілер және олардан өту техникасы. Веложорықтар тактикасы.

5.3.12 Коммерциялық негізіндегі белсенді саяхаттарда қызмет көрсету. Треккингтердегі қызмет көрсету бригадаларын қалыптастыру. Белсенді туристік саяхаттарда

отандық және шетел туристерді ертіп жүру бригадаларының құрамы. 1-2 категориялы саяхаттарда қызмет көрсетушілерге қойылатын арнайы талаптар. Міндеттер мен жауапкершілікті қызметкерлерге арту.

Қызмет көрсету бригадаларын даярлау. Қызмет көрсету бригадалары мүшелерінің жорық алдындағы жалпы физикалық және техникалық жаттығулары, жорық дағдыларын тәрбиелеу. Акклиматизация, маршрутта мүмкін болатын апат жағдайларына дайындалу.

Треккингтерде қызмет көрсету бригадаларын құрал-жабдықтармен, тамақ және дәрі-дәрмектермен жабдықтау. Маршрут құжаттарын даярлау. «Жоспарлы» маршруттардың маркировкасы.

5.3.13 Күрделі және экстремалды белсенді туристік саяхаттарды ұйымдастыру.

Техникалық күрделілігі жоғары белсенді туристік саяхаттардың жалпы сипаттамасы, олардың бұқаралық туристік жорықтарынан айырмашылығы. Спорттық шеберлікті жетілдіру. Қазақстанда күрделі туристік саяхаттарды ұйымдастыру және өткізу тенденциялары, мәселелері және перспективалары.

Күрделі және экстремалды белсенді туристік саяхаттарды ұйымдастыру ерекшеліктері және олар үшін қызмет көрсетушілерді іріктеу.

Ұсынылатын әдебиеттер

11.1 Негізгі әдебиеттер

1. Базовая подготовка по спортивно-оздоровительному туризму . Учебное пособие. под общ ред. проф В.С. Кунарева и проф. В.К. Шеманаева. СПб, 2018 -304 с.

2. Безопасность в туризме : учебно-методическое пособие / сост. С. Ю. Махов. – Орел : МАБИН, 2020. – 118 с.

3. Дурович, А. П. Организация туризма : учебное пособие / А. П. Дурович. – Минск : РИПО, 2020. – 295 с.

4. Технология и организация сопровождения туристов. Обеспечение безопасности : учебное пособие для среднего профессионального образования / Г. М. Суворова [и др.] ; ответственный редактор Г. М. Суворова. – 2-е изд., испр. и доп. – Москва : Издательство Юрайт, 2021. – 195 с.

5. Методика преподавания специальных дисциплин [Текст]: учебное пособие / Е.Н. Ларина. – Воронеж: ВГПУ, 2014. - 111 с

11.2 Қосымша әдебиеттер

1. Махов С.Ю. «Основы активного туризма»: учебное пособие.- Москва, 2020.- 190 с.

2. Махов С.Ю. Практика активного туризма: учебно-методическое пособие.- Москва, 2020.- 149 с.

3. Рубис Л. Г. Спортивный туризм [Электронный ресурс] : учебник / Л. Г. Рубис. — Саратов : Ай Пи Эр Медиа, 2018. — 166 с.

4. Балабанов И. «Узлы»*. – М.: Издатель И.В. Балабанов, 2018. 80 с.

5. Практика активного туризма : учебно-методическое пособие / сост. С. Ю. Махов. — Орел : МАБИН, 2020. — 149 с.

5.4 ҚОНАҚ ҮЙ ШАРУАШЫЛЫҒЫ

5.4.1 "Қонақ үй шаруашылығы" пәнінің рөлі мен орны. Зерттеу әдістері.

"Қонақ үй шаруашылығы" курсының мақсаты мен міндеттері. Қонақжайлылық индустриясының тарихи тамыры. Туризм индустриясының маңызды құрамдас бөлігі ретінде "қонақ үй" ұғымы.

Нарықтық экономика жүйесіндегі Қонақжайлылық индустриясы. Кешенді талдау қонақжайлық индустриясы.

5.4.2 Қонақ үй, қонақ үй қызметтерінің даму тарихы

Қонақүй бизнесі және оның даму динамикасы. Орындалған жұмыс көлемі бойынша қонақүй ғимараттарының жіктелуі: қысқа аялдама үшін, ұзақ аялдама үшін, маусымдық аялдама үшін. Орналастыру шарттары бойынша қонақүй құрылыстарының сипаттамасы: туристерге арналған қонақүйлер, белсенді ойын-сауыққа арналған қонақүйлер, отбасылық Туризм Қонақүйлері, орта және төменгі деңгейдегі қонақүйлер, жас туристерге арналған қонақүйлер.

5.4.3ДСҰ ұсынған орналастыру құралдарын жіктеу.

Типтік жіктеу. Орналастыру құралдарының 4 тобы, олардың сипаттамасы. Қонақ үйлер және ұқсас кәсіпорындар. Коммерциялық және әлеуметтік орналастыру кәсіпорындары. Мамандандырылған орналастыру құралдары.

Орналастыру құралдарын жіктеу (стандартты жіктеу) жеке туристік орналастыру құралдары. Қонақүй, туристік қонақүй анықтамасы. Қонақүйлерді реттеу және жіктеу.

Қонақүйлерді жіктеу жүйелері, ең көп таралған классификациялар. Модельдердің жіктелуі

Орналастыру құралдарын жіктеу (стандартты жіктеу). Туристерді орналастыру құралдарының стандартты жіктелуі. Қонақүйдің негізгі сипаттамалары 1*. Қонақүйдің негізгі сипаттамалары 2*. Қонақүй стандарттары 3*. Қонақүйлерге қойылатын талаптар 4*. Қонақүйлерді аттестаттауға қойылатын талаптар. 5 қонақүйінің негізгі сипаттамалары*.

5.4.4Қонақ үй құрылыстарының жалпы сипаттамасы

Қонақ үй бизнесі және оның даму динамикасы. Орындалған жұмыс көлемі бойынша қонақ үй ғимараттарының жіктелуі: қысқа аялдама үшін, ұзақ аялдама үшін, маусымдық аялдама үшін. Орналастыру шарттары бойынша қонақ үй құрылыстарының сипаттамасы: туристерге арналған қонақ үйлер, белсенді ойын-сауыққа арналған қонақ үйлер, отбасылық Туризм Қонақ үйлері, орта және төменгі деңгейдегі қонақ үйлер, жас туристерге арналған қонақ үйлер.

Қонақ үй ғимараттарының жіктелуі. Сәулет шешімі. Қонақ үйлерді салу кезінде ескерілетін негізгі принциптер. Қонақ үй ғимараттарының белгілері бойынша айырмашылығы. Қазіргі кезеңдегі қонақ үй шаруашылығының мәселелері: табыс, өтелімділік, пайда, қызмет көрсету, клиенттерді тарту.

Шетелдік қонақ үйлердің типологиясы. Түрлері қонақ үйлер: қонақ үй-люкс, қонақ үй орта сынып, қонақ үй-апартамент, қонақ үй, қонақ үй экономикалық сынып, жеке қонақ үй, курорттық қонақ үй, қонақ үй-кондоминимум (таймшеринг), үй, қонақ үй ұйымдастыру. Олардың сипаттамалары, өлшемдері, орналасқан жері, қызметі, бағасы, тұтынушы, шарттары, басқару

5.4.5Қонақ үйде қызмет көрсету технологиясы

Қонақ үйде қызмет көрсетудің қарапайым технологиялық схемасы. Келу, қабылдау және орналастыру, тұру, тамақтану, қосымша қызметтер, кету. Қонақ үй мекемелерінде қызмет көрсету технологиясының принциптері.

5.4.6Туристік-қонақ үй кешенінің құрылымы

Басқару құрылымы, ұйымдастыру схемасы, қонақ циклы (Уокер бойынша). АҚШ-тағы жоғары басқару буыны, шамамен Ұйымдық құрылым. Негізгі қызметтер. Қазақстан Республикасындағы кейбір қонақ үйлердің басқару құрылымы.

Қонақ үй үй-жайларының құрамы. Мейманхананың қоғамдық бөлігінде қонақтарға қызмет көрсету. Қонақ үй үй-жайларының мақсаты, оларды топтарға бөлу: вестибюль, тұрғын бөлігі, тамақтану пункттері, сауда-тұрмыстық мақсаттағы үй-жайлар, қызметтік, тұрмыстық, техникалық және т.б., олардың функциялары. Схема бойынша үй-жайлардың негізгі топтарының байланыстары. Орналастыру қызметі, оның функциялары.

Қонақ үй кешенінің тұрғын бөлігі және оған қызмет көрсету. Қонақ үйдің тұрғын

бөлігінің құрамы: нөмірлер, коммуникациялар, қонақ бөлмелер, баспалдақ-лифт холлдары, кезекші персоналдың үй-жайлары. Жіктеу нөмірлерінің. Қонақ үйдің тұрғын бөлігіне үй-жайлардың түрлері бойынша қызмет көрсету.

5.4.7 Қонақ үйдің тіршілікті қамтамасыз ету жүйелері

Инженерлік құрылыстарға қойылатын талаптар. Сумен жабдықтау түрлері, олардың мақсаты, шығыс нормалары. Қонақ үйлердің жылу жүйелері. Жылуды тұтынудың негізгі компоненттері. Желдету және ауаны тазарту жүйелері. Электрмен жабдықтау, оның жабдықтары және негізгі сипаттамалары. Төмен ток шаруашылығы, оның қонақ үй өмірі үшін маңызы. Жергілікті есептеу желісі, оның құрылымы мен функциялары.

5.4.8 Қонақ үй қызметтері

Персоналды басқару. Қызметтердің жіктелуі және олардың функциялары. Нөмірлік қорды басқару. Әкімшілік қызмет. Қоғамдық тамақтану қызметі. Коммерциялық қызмет. Жоғары менеджерлер. Менеджер жұмысындағы функциялар мен негізгі операциялар. Орта және төменгі менеджерлер олардың мақсаттары мен міндеттері.

5.4.9 Қонақ үйлерде тамақтандыруды ұйымдастыру

Мейрамхана қызметі туралы жалпы ақпарат. Шетелдік тамақтандыру кәсіпорындарының сипаттамасы. Мейрамханалар түрлері: клубтар, кейтеринг, кофе-шоп, кафетерий, швед үстелі, банкет үстелі және т.б. олардың мөлшері, орналасуы, қызмет көрсету түрі, бағасы, мәзірі, басқару, тұтынушыға қарай жіктелуі. Мейрамхана бизнесінің негізгі түсініктері. Мейрамхана қызметкерлерінің негізгі санаттарының функциялары. Мейрамханалық сервис. Тамақтану индустриясы. Тамақтану бөлімшелерін жіктеу. Тамақтану кәсіпорындары. Тамақтандыру кәсіпорындарының өнімдері. Мәзір, оның түрлері мен функциялары. Қонақтарға қызмет көрсету, операциялардың реттілігі: кездесу, сәлемдесу, орналастыру, тапсырыстарды қабылдау және т.б. тамақтандыру кәсіпорындарының менеджменті. Басқару және қызмет көрсету персоналының функциялары.

5.4.10 Қонақжайлылық индустриясындағы корпоративтік мәдениет.

Қызметкерлерге қойылатын негізгі біліктілік талаптары. Қонақжайлылық статистикасы: жүктеме деңгейі, жұмыспен қамту пайызы, қонақ үй мен нақты бөлменің орташа бағасы, кірістілік коэффициенті, қонақтарға жан-жақты қызмет көрсету. Қонақүйлерде туристерге қызмет көрсетудің жаңа түрлері мен формалары.

Рекомендуемая литература

Основная литература

1. Байлик, С.И. Гостиничное хозяйство. Организация, управление, обслуживание. М., 2009
2. Балашова Е.А. Гостиничный бизнес. Как достичь безупречного сервиса. М., 2006
3. Волков Ю.Ф. Введение в гостиничный и туристский бизнес. М., 2006
4. Волков Ю.Ф. Гостиничный и туристский бизнес. М., 2009
5. Горенбургов М.А., Медведев А.Л. Бизнес-планирование в гостиничном и ресторанном деле. М., 2007
6. Гостиничный и туристический бизнес. М., 2008
7. Елканова Д.И., Осипов Д.А. и др. Основы индустрии гостеприимства. Изд-во Дашков и Ко, 2009

Дополнительная литература

1. Браймер Р. А. Основы управления в индустрии гостеприимства. Москва, 2005
2. Джон Уокер. Введение в гостеприимство. Москва, 2005

3. Чудновский А. Д. Гостиничный и туристский бизнес. Москва, 2006
4. Чудновский А.Д., Жукова М.А. Менеджмент в туризме и гостиничном хозяйстве. - М.: КНОРУС, 2005
5. Волков Ю.Ф. Введение в гостиничный и туристский бизнес. - Р-н-Д: Феникс, 2006